עין משפט נר מצוה

[א מיי' פ"ד מהל' ערכין הל' טו]:
ג ב מיי' פ"ד מהלכות נזירות הלכה יג:
ד ג מיי' שם פרק ט הלכה ח:
ה ד ה מיי' פ"ח מהל' בכורות הלכה א סמג עשין ריג:

ואחד בא כנגדן ואמר אחד הריני נזיר שזה פלוני ואחד אמר הריני נזיר שאין זה פלוני הריני נזיר שאחד מכם נזיר שאין אחד מכם נזיר ששניכם נזירים שכולכם נזירים בש"א כולם נזירים והא הכא הקדש בטעות הוא וקתני כולם נזירים אמרי סברי ב"ש הקדש בטעות הוי הקדש (א) הכא לא אביי אמר לא קס"ד דקאים בצפרא אלא הכא במאי עסקינן דקאים בטיהרא ואמר שור שחור שיצא מביתי ראשון ליהוי הקדש ואמרו ליה לבן נפק ואמר להון אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שחור ומי מצית אמרת דקאים בטיהרא עסיק והקתני דינר של זהב שיעלה תני שעלה חבית של יין שתעלה תני שעלתה אמר רב חסדא [א]אוכמא בחיורא לקיא (ב) חיורא באוכמא לקיא תנן (ג) שחור שיצא מביתי ראשון הקדש קס"ד כי מקדיש [ב]בעין רעה מקדיש ואמרי ב"ש הוי הקדש ואלא מאי [ג][א]בעין יפה מקדיש דינר של זהב שיעלה בידי ראשון ועלה כסף בש"א הקדש ואלא מאי בעין רעה מקדיש חבית של יין שתעלה בידי ראשון ועלה של שמן בש"א הקדש והא שמן עדיף מיין אי משום הא לא קשיא בגלילא שנו דחמרא עדיף ממשחא רישא קשיא לרב חסדא אמר לך רב חסדא כי אמרי בתורא דקרמנאי ואמר רב חסדא אוכמא למשכיה סומקא לבשריה חיורא לרדיא והאמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא כי אמרי בתורא דקרמונאי: **מתני'** [ב]מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם ואסרו מונה משעה שנדר [ג]נשאל לחכם והתירו היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר אמרו ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהוא הקדש טעות שתצא ותרעה בעדר [ד]אמר להן ב"ש אי אתם מודים במי שטעה [ד]וקרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שהוא מקודש אמרו להם ב"ה לא השבט קידשו ומה אילו טעה והניח את השבט על שמיני ועל שנים עשר [ה]שמא עשה כלום אלא כתוב שקידש העשירי הוא קידש התשיעי

ואת

ואחד בא כנגדן. ופתח אחד מהללו השנים ואמר הריני נזיר שזה פלוני כלומר הריני נזיר אם זה פלוני דודאי אינו איש פלוני ואחד אומר הריני נזיר אם אין זה פלוני ובא (אותו) אחד ואמר הריני נזיר אם אחד מכם נזיר ובא הרביעי ואמר הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר דודאי יש בכם אחד שהוא נזיר ובא חמישי לאותן שנים הראשונים ואמר הריני נזיר אם שניכם נזירים דודאי אינכם נזירים ובא ששי ואמר לכולן הריני נזיר אם כולכם נזירים: **בש"א כולם נזירים.** הואיל ואין לך אחד מהן שלא אמר הריני נזיר ואע"פ שכולן טועין שהיו סבורין א]שאינו כמו שהן אומרים וקאמרי ב"ש דכולן נזירין: **והא הכא דהקדש בטעות כו'.** מהכא איכא למשמע מינה דבית שמאי סברי דהקדש בטעות הוי הקדש אבל מההיא דשור שחור ליכא למשמע מינה דההיא מיירי בהקדש בכוונה וכדפרישית: **אביי אמר.** ב]ומאי דקשיא לך לב"ש מה אילו אמר הרי זה תמורה זה לחצי היום מי הוי תמורה כו' הכא נמי לכי מיגלי מילתא בפלגא דיומא דנפיק שחור ליהוי איהו קדוש ולא לבן לא תקשה לך ולא מידי דלא ס"ד דקאים בצפרא ג]וכדמפרש לה רב פפא לעיל: **אלא הכא במאי עסקינן** ד] **דקאים בטיהרא.** בצהרים ואמר שור שחור שיצא מביתי ראשון היום ליהוי קדוש: **ואמרי ליה ההוא דנפק לבן הוה ולא שחור** ה]**אמר להו אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שחור.** אלא לבן והוי טועה בהקדש ומשום הכי הוי הקדישו הקדש והוי לבן הקדש וב"ה סברי אינו הקדש דטעות ו] אינו הקדש. ואם נפש אדם לומר לוקמא אביי כגון דקאים בצפרא ואמר שור שחור שיצא ראשון יהא הקדש ויצא לבן וכמתנית' ואתרמי דלבן נפק ואמר להו אי הוה ידענא דלבן עתיד למיפק לא אמרי ז] שחור אלא לבן הא לא קשיא דעל העתיד לבא אין אדם נותן דעתו ח]להקדישו: **תני שעלה.** ואח"כ נזכר לדבר שהיה של כסף או חבית של שמן: **אמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא.** שור שחור בין הלבנים כחוש הוא דשור לבן עדיף טפי: **חיורא באוכמא לקי.** כלומר ואע"ג דשור לבן מעלי אפילו הכי כי איכא כתמים חיורין במשכא דתורא אוכמא לקותא היא: **תנן שור שחור שילא מביתי ראשון.** ה"ג **כי מקדיש בעין רעה מקדיש וקאמרי ב"ש דלבן הוי הקדש.** ט]ש"מ דלבן הוה גרוע טפי ואם איתא לרב חסדא דלבן עדיף טפי אמאי הוי הקדש והא מאן דמקדיש בעין רעה מקדיש ושור שחור הוא שהקדיש ולא לבן אלא ש"מ דליתא לדרב חסדא: **ואלא מאי.** קאמרת לרב חסדא דמקדיש בעין יפה מקדיש ומשום הכי קאמרי בית שמאי דלבן (ד) י]עדיף טפי הוי הקדש: **ואלא הא דקתני דינר של זהב כו'.** ועלה של כסף בית שמאי אומרים של כסף הקדש ואמאי הא מאן דמקדיש בעין יפה מקדיש: **ואלא מאי בעין רעה מקדיש.** אי הכי חבית של שמן אמאי הוי הקדש לבית שמאי הואיל דהוא יפה מחבית של יין: **הא לא קשיא דבגלילא שנו דחמרא עדיף טפי ממשחא.** דלדידהו נפיש משחא כדגרסינן בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עג.) ה) וניחא להו טפי בחמרא ואין שותין אלא יין ואמטו להכי קאמרי בית שמאי דשל שמן גרוע משל יין משום הכי הויא הקדש. ומיתוקמא לכולהו מתני' דבעין רעה מקדיש וקשיא רישא לרב חסדא: **כי קאמרי.** חיורא מעלי טפי בתורא דקרמנאי של חרישה חיורא מעלי טפי אבל לבישרא אוכמא עדיף טפי מחיורא ומשום הכי אמרי ב"ש גבי הקדש דלבן הוי הקדש דגריע טפי: **אוכמא למשכא.** מעלי טפי וסומקא לבישרא מעלי וחיורא מעלי לרדיא לחרישה: **והאמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא.** דמשמע בין למשכא בין לרדיא הוי אוכמא גרוע: **כי קאמר.** רב חסדא דאוכמא לקיא לרדיא אבל למשכיה הוי עדיף: **מתני' מי שנדר בנזיר.** (ה) ונזכר שטעה בנזירותו והתחיל להתחרט בו והלך ועבר על נזירותו ושתה יין ונטמא למתים ואח"כ הלך ונשאל לחכמים להתיר נזירותו: **ואסרו.** שהכירו שנדר גמור הוא: **מונה נזירותו משעה שנדר.** כלומר (ו) אותן [ימים] שזלזל בנזירותו עולה למניין שלשים עם אותן שנשתיירו לו משאסרו ואין צריך למנות איסור כמנין ו) הימים שזלזל בנזירותו אלא עולין לו להשלמת הנזירות כ]: **מי שנזר.** ושמר עצמו בכל דקדוקי נזירות ואח"כ נשאל לחכמים והתירו לו מפני שטעה ל]בנזירות אם היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר כו': **אמרו להם בית שמאי** מ] **אי אתם מודים במי שטעה וקרא לתשיעי עשירי כו' אמרו להם בית הלל לא השבט קידשו.** כלומר לא לכך מקודש תשיעי

ואחד

נשאל לחכם והתירו. כלומר שאמר לו שאותה קבלה לאו כלום היא שלא נדר בלשון טוב לקבל נזירות ונמצא שלא חל עליו נזירות אפילו רגע אחד: **היתה לו בהמה מופרשת.** שהפריש לנזירותו קודם שנשאל לחכמים: **תצא ותרעה בעדר.** עם בהמותיו שהן חולין גמורין דכיון דנזירות לא חל עליה אין כאן הקדש טעות כלל ואפי' ב"ש מודו דדוקא כשאמר שור שחור שיצא ראשון יהא הקדש ויצא לבן התם הלבן הקדש למ"ד בגמרא משום שאין חושש ורוצה שיחול הקדש גם על הלבן ומה שהזכיר שחור טעה שהיה סבור שהשחור יצא ראשון אבל הכא שנזירות לא חל עליו מעיקרא כלל והבהמה לא הופרשה אלא לצורך הנזירות וכאן הנזירות ליתא הקדש נמי ליתא וגרע זה מהמקדש טעות ולכך אפי' ב"ש מודו דתצא ותרעה בעדר כיון דנעקר הנדר לגמרי א]כדאמר לקרבנות נזירותו נזיר[1] נזירותו[2] לא אמר כלום והוי כאדם שאינו מחוייב והיה סבור שהוא מחוייב חטאת ואמר בהמה זו לחטאת כו'[3] לא אמר כלום אפי' לב"ש: **אמרו** להם [ב"ה] לב"ש אי אתם מודים בזה שהרי הקדש טעות הוא ותצא ותרעה בעדר. אלמא דהקדש בטעות לא הוי הקדש וכי היכי דאתם מודים הכא אודו לן נמי בשור שחור דפלגיתו עלן ואמריתו דהוי הקדש וב"ש היו יכולין להשיב דהכא גרע מהקדש טעות כדפרישית ולא חשו להשיבם אמיתות החילוק והשיבו לפי דבריהם שהם מדמים פלוגתייהו והשיבו להם ממעשר בהמה דחל בטעות והוי הקדש וק"ק מאי שנא מאשה שהפר לה בעלה דאמר לעיל פרק מי שאמר (דף כד.) אם שלה היתה בהמה חטאת תמות והכא יוצאה בעדר וי"ל דבעל מיגז גייז ואי נמי דמעקר קא עקר מ"מ הא אוקמה (לעיל דף כג.) כרבי אלעזר הקפר אבל לרבנן נפקי לחולין ואפילו לרבי אלעזר נראה דלא דמי דהתם הנדר חל רגע א' מיפר[4] [בלא] חרטה ז)וטעות אבל הכא לא חל הנדר אפילו שעה אחת כדפרישית: **אמרו** ב"ש לבית הלל אי אתם מודים במי שקרא לעשירי תשיעי ולתשיעי עשירי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשים. דחל בטעות

ומינה

פי' הרא"ש

מקשי' לי קופה לזו יש לה שוליים ולזו אין לה שוליים. ת"ש היו מהלכין בדרך ו' בני אדם וא' בא כנגדן אמר א' מן הו' הריני נזיר שזה איש פלוני. כלומר אם זה ההולך כנגדנו ראובן הריני נזיר והב' אמר אם אין זה ראובן הריני נזיר והג' אמר לב' הראשוני' הריני נזיר אם א' מכם נזיר. והד' אמר לב' הראשונים הריני נזיר אם אין א' מכם נזיר. והה' אמר לב' הראשונים הריני נזיר אם שניכם נזירים. והו' אמר לכל הה' הריני נזיר אם כולכם נזירים ב"ש אומרים כולם נזירים. כל הו' שהתפיסו כולם נזירים ואע"ג דנזיר טעות הוא ששנים הראשונים מכחישים זה את זה. שאם הא' נזיר אין הב' נזיר ודברי ה' וו' ודאי ליתנהו אפ"ה קאמר דכולם נזירים. וה"ה הקדש בטעות שור שחור שיצא מביתי ראשון ויצא לבן אע"ג דלא נתקיימו דבריו הוי קדוש. אמרי הכא בדברי ב"ש הקדש בטעות הוי הקדש התם לא. מההיא דנזירים ודאי איכא למשמע דסברי הכי דהתם ודאי נזיר בטעות הוא וקאמר דכולהו נזירים משום דכולהו לנזיר איכוון ואפשר דכל אחד היה טועה והיה סבור דאפשר להיות כדבריו והוציא בפיו קבלת נזיר ואזלינן בתר פיו ואע"ג דטועה הוא מידי דהוה אתמורה כסבור לומר שור שחור ואמר לבן אבל מתניתין ליכא לפרושי משום הקדש בטעות דלא דמי לתמורה כדמפרש לעיל אלא משום דמתרצי ב"ש למילתיה דראשון לשחורים אמר כדמתרץ רב פפא: הב"ע דקאי בטיהרא. בצהרים אחר שיצאו כבר כל השוורים. אמר שור שחור שיצא כבר מביתי ראשון יהא קודש. ואמרו ליה לבן נפק. ואמר אילו הייתי יודע שיצא לבן ראשון הייתי אומר לבן ואיכא למימר דדעתו היה על איזה מהן שור שיצא ראשון ומה שאמר שחור לפי שהיה מכיר בהשמעת קול של יציאת רגלי בהמותיו וטעה והיה סבור לפי הקול ששחור יצא ראשון ולכך אמר שחור והקדש בטעות הקדש דילפי' מתמורה אבל לא מצי למי' דקאי בצפרא ואמר שור שחור שעתיד לצאת ראשון ויצא לבן ואמרי ליה לבן נפק. ואמר אילו ידענא דלבן נפק הוה אמינא לבן דבהא הוו מודו ב"ש דלא הוי הקדש דודאי שקורי קא משקר דאי הוה בדעתיה להקדיש איזה מהן שיצא ראשון א"כ למה הזכיר שחור לימא בסתם שור שיצא מבית ראשון. וכי במה יש לו לידע ששחור יצא ראשון. והא קתני שיצא אימא שיצא כבר [א]. נ"ל שאין חלוק במסורת בין קראה להבא בין לשעבר אלא מסתמא שיצא להבא קרי' דומיא דדינר וחבית וכן ההיא דנזירים הא דקאמר ב"ש דכולם נזירים כגון דקאמר אותו שלא נמצא כדבריו אילו הוה ידענא דלאו הכי הוא לא הוה אמינא הכי אלא הכי: אימא שעלה. לאחר שנמצא של כסף אמר אילו הוה ידענא הוה אמינא של כסף ה"ג אמר רב חסדא אוכמא בחיוורא לקיא. מגרע אותם ונמכרים בפחות מפני גרועו של שחור שהוא גרוע מן הלבן. חיוורא באוכמא לקותא. כתם לבן שנמצא בשור שחור בידוע שכנגד אותו כתם היה נגע בבהמה ובריש מי שאחזו מייתי לה עליה דרב ששת דאמר לריש גלותא טעמי טעמא

פי' הרא"ש (המשך)

דחיוורא בדקו בדוכתא ומצאו בעור הבהמה כתם לבן וידעו שצרעת היתה במקום הכתם כדאמר רב חסדא חיוורא באוכמתא לקותא: קס"ד מקדיש בעין רעה מקדיש ואמרי ב"ש הוי הקדש הלבן שיצא ואי הוי שחור גרוע מלבן אית ליה למי' דדוקא שור שחור היה בדעתו להקדיש ולא לבן ולית כאן הקדש בטעות דודאי אין דעתו כלל ללבן: אלא מאי בעין יפה מקדיש. כלומר דבעי' למי' דלעולם שחור גרוע טפי והאי דלבן קדוש משום דמקדיש בעין יפה מקדיש. א"כ מציעתא דאמר דינר זהב ועלה בידו של כסף אמאי הוה קדוש היה לן למי' דוקא לדינר זהב איכוון ולא לשל כסף. אלא מאי בעין רעה מקדיש הפך אנו צריכים לאמר מכח מציעתא ומעתה קשיא לרב הונא מרישא. א"כ גבי חבית של יין אמאי אמרי ב"ש דשמן קדוש הא שמן עדיף מיין. ומשני דלעולם בעין רעה משום מציעתא וסיפא בגלילא שנו. ומעתה קשיא מרישא לרב חסדא. בתורא דקרמונאי שוורים של אותה מדינה. אוכמא למשכיה. עורו הוא משובח. סומקא לבשרא בשרו מוטעם וטוב. חיוורא לרידיא הוא טוב לחרישה והא אמר רב חסדא אוכמא בחיוורא לקותא

מסורת הש"ס

א) גיטין סח., ב) [ב"ב עב.], ג) [שם], ד) [נ"ל אמרו להם ב"ש], ה) [ע"ש ועי' תוס' שבת מז. ד"ה בגלילא], ו) בס"א: כמנין, ז) נ"א ופתח,

נוסחת הריב"ן

א] שאינו: ב] מאי: ג] וכדמתרץ: ד] כגון דקאים כו' מביתי היום ראשון ליהוי: ה] ואמר: ו] לטעות בהקדש אינו: ז] שור שחור: ח] להקדיש: ט] ומדאמרי ב"ש דלבן הוי הקדש ש"מ דלבן גרוע הוא ואם איתא כו': י] דעדיף: כ] בכ"י כתוב כאן בזה"ל כדין וכדין עשו אלא אומרים לו מי שנזר כו' [ואולי הוא טעות המעתיק]: ל] בנזירותו: מ] ולמה אין אתם מודים בטעות הקדש שיהיה הקדש אין אתם מודים במי שטעה כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' בטעות הוי הקדש מהכא מההיא לא אביי אמר לא קס"ד: (ב) שם בחיורא לקיא (חיורא באוכמא לקיא) תא"מ ונ"ב בגיטין דף סח ע"א כתבו התוספות דלא גרסינן כאן בבא זו: (ג) שם תנן שור שחור שיצא מביתי ראשון הקדש כי מקדיש כצ"ל ותיבת קס"ד נמחק: (ד) רש"י ד"ה ואלא וכו' דעדיף טפי הוי הקדש אלא הא כצ"ל והד"א: (ה) ד"ה מי שנדר בנזיר וסבור שטעה: (ו) ד"ה מונה וכו' כלומר אותו יום שזלזל וכו' ואין צריך לנהוג איסור כמנין הימים:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תום' ד"ה נשאל לחכם וכו' כיון דנעקר הנדר לגמרי כיון דאמר לקרבנות נזירותו ואינו נזיר לא אמר כלום כצ"ל:

הגהות התוספות

1. נ"ל ואינו נזיר. 2. תיבת נזירותו נמחק. 3. תיבת כו' נמחק. 4. נ"ל דמיפר.

מוסף רש"י

חיורא באוכמא לקיא. טלאי לבן בעור שחור, לקותא היא שם בבשר והפך העור ללבן (גיטין סח. ועי"ש בתוס').

א) לפנינו ליתא גי' זו בגמ':